

CANKARJEVA NAGRADA

Pisatelji, diagnostiki slovenskega značaja

V Cankarjevem laznu pri Vrhnikih so včeraj prvič podelili Cankarjevo nagrado za najboljšo izvirno literarno delo minulega leta. Prejel jo je prozaist Sebastijan Pregelj za roman *V Elvisovi sobi*.

Maja Šušter

Štiri nacionalne ustanove – Univerza v Ljubljani, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter Slovenski center Pen – so včeraj na Vrhnikih prvič podelile Cankarjevo nagrado za najboljšo izvirno knjigo minulega leta s štirih področij, ki jih je Ivan Cankar vrhunsko obvladal: pripovedništvo, liriko, dramatiko in esejistiko. Z novoustanovljeno nagrado je bil ovčan roman *Sebastijana Preglja V Elvisovi sobi* – zgodba, ki dobro zajame občutke generacije, ki je razpad Jugoslavije, vojno in tranzicijsko obdobje doživljala v zgodnji mladosti.

Iskreno veseli Pregelj, o katerem je žirija poudarila, da je njegova pisava artikulirana in kaže nedvomno pripovedno veščino (»ve, kaj hoče, in ve, kako to tudi povedati«) je nagrado sprejel rekoč, da je pisal o svoji generaciji, ki je živela v prelomnih časih. »Tudi predstavniki srednje generacije se že lahko zazremo v svojo preteklost in zapišemo svoje zgodbe, ob tem pa jih povemo tudi mlajšim

Literarna zgodovinarica Alojzija Zupan Sosič (levo) je nominirance za Cankarjevo nagrado Simono Semenič, Braneta Senegačnika, Sebastijana Preglja in Vinka Möderndorferja spretno zapletla v pogovor o vplivu Ivana Cankarja na njihovo ustvarjanje. ☛ Bojan Velikonja

bralcem. S tem jim lahko za popotnico pokažemo, da je treba takrat, ko so časi malo bolj razburilivi, ravnati malo mirneje in bolj držati skupaj, pa stvari potem kar uspejo.«

Le črna utopija?

Na prelomne čase, ki smo jim priča v zadnjih mesecih, se je v zašpilenem govoru zazrl tudi slavnostni govornik, dramatik in pisatelj Tone Partljič, ki je prepričan, da »nas knjige še lahko napišejo, hitro se

namreč človeku pozna, ali je bralec ali govori na pamet«. Ivan Cankar je z razlogom avtor, ki ga največkrat citiramo in ga bomo vedno več mislili: »Nekaj časa je živel na Dunaju, kjer je bil z revnimi otroki in odevnimi starci že razvit brutalni kapitalizem. Ta je v naši literaturi s Cankarjevima likoma Jakobom Rudo in Kantorjem v literaturi delal šele prve korake.«

Pa so pisatelji z narodno-graditeljsko idejo že opravili svojo nalogo

in jih ne potrebujemo več v tej vlogi? »Cankar se je takoj oglašil, da je cesar gol, kadar je bil gol. Nečemu pomembnemu bi se odpovedali, če pisatelji ne bi več opravljali te naloge v zvezi z resnico,« je bil nedvoumen. »Bojim se močnih osebnosti v vrhu politike, ne le onkraj Atlantika, tudi kje drugje, na prehodu Evrope v Azijo, pri naših vzhodnih sosedih... Te bi dale vojski in policiji hitro še kakšno funkcijo, na živce jim gredo novinarji, na umetnost gleda-

jo cinično, protestnike razglašajo za sovražnike. Mogoče tega ni pri nas in je to le moja črna utopija. (Smeh.) Ampak Cankar je rekel, da imajo utopije tudi to lastnost, da se mnogokrat uresničijo.«

Pronicljiv in pikar

Literatura navsezadnje ne more živeti mimo časa in se ukvarjati le sama s sabo, pisatelj mora najprej sebe, nato pa svet, v katerem živi, nujno kritično reflektirati, se je strinjal tudi Vinko Möderndorfer, ki je bil nominiran z zbirko esejev *Ljudomrznik na tržnici*. »Znotraj svojega pisanja, tako dram kot denimo novel in družbenopolitičnih spisov, je bil Cankar izjemno političen in neizprosni. Le tako lahko tudi ustvarjalci spremenimo svet, prepričan sem, da na bolje,« je dodal. Avtorica nominirane drame *to Jabolko, zlato Simona Semenič* je izpostavila še Cankarjev jezikovni izraz in ga označila za najboljšega diagnostika slovenskega značaja.

Pesnik Brane Senegačnik, avtor zbirke *Pogovori z nikomer*, pa je opozoril predvsem na umetniško soočanje s samim seboj. »Ko razmišljam o Cankarjevi pronicljivi pikrosti, se sprašujem, le kaj bi si mislil o našem proslavljanju njegovega imena,« je opozoril in nasmel zbrane.

Ti so se na robu gozda, s pogledom v dolino, v tej vrhniški skrivnosti – Cankarjevem laznu, delu posesti pod cerkvo sv. Trojice, ki ga je imela umetnikova družina v lasti do leta 1886 – z resno znanostjo predali najprej umetnosti, nato pa prepelnim košaram češenj. x

61. JAZZ FESTIVAL LJUBLJANA

Premajhno platno, pretiha muzika

61. izdaja Jazz festivala Ljubljana je potekala pod naslovom *Jazz na distanci*, s čimer se je odzvala na izzive, pred katerimi jo je postavila pandemija.

Katja Utroša

Na pravkar končanem 22. jazz festivalu so se v varnostno le tretjinsko napolnjeni dvorani Cankarjevega doma odvili le štirje koncerti. Pianist Sašo Vollmaier in bobnar Žan Tetičkovič sta predstavila novi plošči, razvenela sta tudi dva obraza swinga, romantični kitarist Teo Colliori s skupino *Momento Cigano* in udarni *Big Bend Gverillaz* pod vodstvom Petra Ugrina.

Odpornost mladim

Bolj sproščeno je bilo v Parku Sveta Evrope pred vhomom v CD, kjer sta na odru pod staro platano s spojem jazzja in elektronike nastopila avdiovizualni trio *Etceteral* in pozavnist Žiga Murko ob spremljavi pesalca Ryuza Fukuhare. Zgodila sta se tudi dva koncerta v sklopu *Abecede*, platforme, namenjene mladim glasbenikom, njihovega raziskovanju in predstavljanju v profesionalnem okolju. Abecedi je uspelo ohraniti format odprtih koncertov nove glasbe v živo na prostem, brez spletnih razširitev in teže strogih ukrepov, s čimer se je izkazala za posebno odporno proti krizi ter kot premišljena in močna programska smernica.

Podpore uveljavljajočim se umetnikom ponuja tudi platforma *Mladi raziskovalci*. Rezident njene tretje izvedbe je bil pianist Tobija Hudnik, ki študira v Berlinu. Predstavil je delo za zvok, gib in luč *About a Change*, ki ga je izvedla zasedba *Equilibrium as Insta billy*, sestavljena iz klasičnih in jazzovskih glasbenikov. Zvok in gib sta nekaj somatskega in nadzorovanega, luč pa je ločena od

teles umetnikov in potrebuje »sekundarnega agenta, ki jo proizvajajo,« pojasnjuje Hudnik. Skupina je pretanjeno delo oblikovala kot komentar na spremembe, ki smo jih izkusili v preteklih mesecih.

Kritični prek spleta

Načrtovani mednarodni program so onemogočile zaprte meje. Glasbeniki iz tujine so gostovali le prek sple-

ta, z ekskluzivnimi koncerti, posnetimi na odrih, v dnevnih sobah, studiih in klubih sveta, ki so se predvajali na (prethitem in premajhnem) platnu v parku in spletnih platformah. Nastopi sprva najavljenih imen, denimo basista Avishajja Cohena in oudista Anouarja Brahma, so prestavljeni v nedoločno prihodnost, čeprav naj bi večino odlo-povedanega programa skušali izves-

ti v prihodnji sezoni. Morda se že jeseni obeta gostovanje ameriškega pianista Briana Marselle, ki je bil tudi del lanskih Bagatel Johna Zorna, tokrat pa se je predstavil v vinjetami na prepariranem klavirju in skladnami s prihajajočega albuma.

Na mediativnem spektru najdemo nastop bobnarja Tonyja Bucka iz priljubljene zasedbe The Necks in kitarista Kima Myhra ter adviovizualno improvizacijo basistke Caterine Palazji in vizualne umetnice Kanake. Agresivnejša sta bila belgijska skupina *Otla*, ki jo vodi kitarist Bert Dockx, ter odmevni in nagradni švicarski trojček *Trio Heinz Herbert*. Free jazz kolektiv *Irreversible Entanglements*, v katerem ustvarja tudi pesnica Moor Mother, je koncert opremil s posnetki urbane krajine, nekakšno subtilno kritiko razmer v ZDA. Videoformat sta za družbeni angažma izkoristila tudi kitaristka Ava Mendoza in newyorški četverček *Trickster*.

Prehodni festivalski format je na račun spletne forme privabil največ občinstva doslej. Do konca festivala so imeli nekaj deset tisoč ogledov oziroma klikov, vsebine, naložene na splet, pa so trajne in bodo še odmevale. Čeprav spletni prenos ne more nadomestiti koncertne izkušnje v živo, pri festivalu napovedujejo, da bodo virtualne prenosne deloma nadaljevali tudi v prihodnjih edicijah, saj so z njimi predvsem slovenskim glasbenikom omogočili tudi trajno promocijsko obliko produkcijsko zahtevnih posnetkov koncertov. x

Med štirimi »notranjimi« koncerti na letošnjem Jazz festivalu Ljubljana je bil tudi udarni nastop zasedbe Big Bend Gverillaz pod vodstvom Petra Ugrina. ☛ Luka Cjuha